

STIPE JURIČ, OP

BIBLIJA
MISTERIJ BOGA I ČOVJEKOVA SPASENJA
IZRAŽEN LJUDSKIM JEZIKOM

SADRŽAJ

UVOD	5
------------	---

Prvi dio

NAJSVETIJA KNJIGA ČOVJEČANSTVA	9
---	----------

Prvo poglavlje

KNJIGA ISPISANA PRSTOM BOŽJIM	11
--	-----------

SVETO ILI BOŽANSKO PISMO	11
--------------------------------	----

Najtraženija, najprodavanija, najpopularnija, najprevođenija knjiga	14
--	----

Štovanje i dostojanstveno postupanje s Biblijom	17
---	----

Tabernakuli Tore, prijestolja Biblije	18
---	----

Vjera u svetost Biblije ima visoku cijenu	21
---	----

BOŽANSKI MISTERIJ IZRAŽEN

LJUDSKIM JEZIKOM	24
------------------------	----

Ime Biblija	24
-------------------	----

Stara fenička luka Biblos	26
---------------------------------	----

Knjiga pisana više od tisuću godina	28
---	----

KNJIGA BOŽJE OBJAVE	32
---------------------------	----

Bog koji govori ljudima	33
-------------------------------	----

Bog koji govori i djeluje	35
---------------------------------	----

Povijest i vjera Izraelova	37
----------------------------------	----

Biblija i Crkva – dvije međuovisne stvarnosti	38
---	----

Drevne civilizacije i Biblija	40
-------------------------------------	----

SAVEZ S JAHVOM	43
----------------------	----

Izrael, saveznički narod Jahvin	43
---------------------------------------	----

Brdo Sinaj ili Horeb	45
Sveti šator i Kovčeg Saveza	48
Odabranje na odgovornost	54
Vjera – zahtjev Saveza	55
Narod tvrde šije	56
Neposluh savezničkoga naroda	57
Ljubljena domovina oskvrnjena i poharana	59
STARI I NOVI ZAVJET	62
Povijest Izraelove nevjere i Jahvine vjernosti	62
Savez na razini sjenâ i pralikova	64
Nadmoć Novoga saveza	66
Stari Izrael - pralik novoga Izraela	70
<i>Drugo poglavlje</i>	
SVETOPISAMSKI KANON	75
Općenito o kanonu	75
HEBREJSKA BIBLIJA, TĚNĀK	79
Jamnijska sinoda i židovski biblijski kanon	79
Artificijelno sužavanje kanona	81
PODJELA HEBREJSKE BIBLIJE	86
Tôrāh ili Zakon	87
Mojsije i Mojsijeve knjige	92
Čisti prijepis nebeskoga izvornika	93
Prva osporavanja mojsijevske autentičnosti Petoknjižja	95
Bit zakonodavstva je Mojsijeva	96
Hipoteza četiriju dokumenata	99
Mojsije – prorok kome nema ravna	100
Mojsije u Novomu zavjetu	103

Mojsije u kasnožidovskim nekanonskim i rabinskim spisima	106
Proroci (Něbî'îm)	113
Spisi (Kětûbîm)	115
Podjela na odsjeke (<i>šedārîm</i>)	120

Treće poglavlje

KRŠĆANSKA BIBLIJA	123
--------------------------------	------------

PODJELA KRŠĆANSKE BIBLIJE:

STARI I NOVI ZAVJET	125
Knjige katoličke Biblije	127
Knjige Staroga zavjeta	131
Knjige Novoga zavjeta	133
Podjela svetoga teksta na poglavlja i retke	140

RIJEČ KOJU JE BOG IZGOVORIO

I NEPRESTANCE IZGOVARA	143
Kristaliziranje biblijske usmene predaje u Pisma	143
Riječ živa i djelujuća	147

Četvrto poglavlje

IZABRANA ZEMLJA, IZABRANI JEZICI,

IZABRANA PISMA	153
Palestina ili Sveta zemlja	153
Povijesni i zemljopisni ambijent Biblije	155
Pojavak alfabeta u Palestini i nastanak hebrejskoga jezika	159
Prva biblijska i izvanbiblijska svjedočanstva	161
Četiri faze razvoja hebrejskoga jezika	165
Masoretski hebrejski	166
Materinski jezik Isusov	167

Biblijski grčki ili <i>koiné diálektos</i>	170
--	-----

Drugi dio

BOGOM NADAHNUTA KNJIGA	173
-------------------------------------	------------

Peto poglavlje

VJERA U NADAHNUĆE	175
--------------------------------	------------

Iskustvena činjenica Božjega govora	175
Božja sinkatabaza ili kondescendencija	176
Misterij koji se ne može potpuno shvatiti	179
Prvi korijeni vjere u inspiraciju Pisma	182
Eksplicitnost novozavjetnih tekstova	184
Svjedočanstvo crkvenih otaca i teologa	185

KRIVA MIŠLJENJA, TEORIJE

I ZABLUDE O INSPIRACIJI	190
-------------------------------	-----

Naknadno odobrenje i negativna pomoć	192
Formalno, ne materijalno nadahnuće	194

INSPIRACIJA KAO TEOLOŠKI PROBLEM

I REAKCIJE CRKVENOGA UČITELJSTVA	197
--	-----

Biblija, potpuno djelo Božje i potpuno djelo ljudskoga autora	198
Ljudski autor – plodan stvaratelj	200
Tomistička postavka o instrumentalnoj uzročnosti	202
Glavni i instrumentalni autor	205
Podređujući i podređeni uzrok – jedno počelo djelovanja	207
Božansko prosvjetljenje ljudskoga uma	209
Kako božansko svjetlo rasvjetljuje ljudski razum?	211
<i>Instrumentum deficiens</i>	212
Inspiracija nije jednoznačan pojam	213

Cilj inspiracije	214
Inspiracija kao komunitarna karizma	215
Dokle se nadahnuće proteže?	217
Inerancija Svetoga pisma	218
Inerantnost Biblije i znanstvena istina	220

Šesto poglavlje

TEKSTOVNI SVJEDOCI	225
Višestoljetni rad pisara-prepisivača	225
Tekstovna kritika	226
Podjela tekstovnih svjedoka	228
Tisuću godina bliže	230
Papirus i pergament	233
Najstariji i najvažniji uncijalni grčki kodeksi Staroga zavjeta	235
 NOVOZAVJETNI TEKSTOVNI SVJEDOCI	 237
Izvornici novozavjetnih knjiga izgubljeni	237
Podjela novozavjetnih rukopisa	239
Najstariji i najvažniji novozavjetni papirusi	241
Novozavjetni kodeksi pisani velikim slovima	243
Rukopisi pisani malim slovima	245
Lekcionari	245
Četiri kategorije tekstova novozavjetnih rukopisa	246

Sedmo poglavlje

BIBLIJSKI PRIJEVODI	249
NAJVAŽNIJI STARI PRIJEVODI	249
Septuaginta ili prijevod Sedamdesetorice	249
Aristejeva legenda	250
Ugled i važnost Septuaginte za židovstvo	252
Važnost prijevoda Sedamdesetorice za kršćanstvo	254

Odbacivanje Septuaginte	256
Novi grčki prijevodi Hebrejske Biblije	257
Targumi ili aramejski prijevodi	259
Latinski prijevodi	264
 OSTALI STARI PRIJEVODI	 268
Sirijski prijevodi	269
Koptski i etiopski prijevodi	271
Armenski i gruzijski prijevodi	272
 <i>Osmo poglavlje</i>	
ČITANJE BIBLIJE	273
JAVNO ČITANJE SVETOGA PISMA	273
Prva javna čitanja svetih tekstova	273
Liturgijsko čitanje Biblije kod Židova	276
Prve podjele biblijskih tekstova	279
Liturgijsko čitanje Svetoga pisma kod kršćana	281
Lekcije za čitanja i lekcionari	284
 PRIVATNO ČITANJE SVETOGA PISMA	 286
Privatno čitanje i izučavanje biblijskih tekstova u židovstvu.....	286
Znanje Zakona je najveće blago	289
Privatno čitanje biblijskih tekstova kod kršćanstva	293
Velika prođa Biblije	297
Mnoštvo predreformacijskih predinkunabulnih i inkunabulnih Biblija	299
<i>Lectio divina</i>	303
Židovski običaji vezani za Bibliju	306
Kršćanski običaji vezani za Bibliju	309
Zloporabe i nepoštovanje prema svetome tekstu	311

Deveto poglavlje

UDIO BIBLIJE U RAZVOJU

EUROPSKE KULTURE 313

Biblija utkana u sve pore europske kulturne i
civilizacijske baštine 313

GLAVNI NADAHNITELJ KNJIŽEVNOSTI 315

Prva književna ostvarenja 315

Biblija i rana talijanska književnost 317

Književnost humanizma i renesanse 320

Doba reformacije i katoličke protureformacije 324

Utjecaj Biblije na razvoj kazališta 327

Utjecaj Biblije na razvoj glazbe 329

UTJECAJ BIBLIJE NA UMJETNOST 332

Antirepresentativni duh židovstva i remek-djela
kršćanstva 332

Ranokršćanska ikonografija 334

Narativna metoda 335

Biblija i sitnoslikarstvo 337

Biblija i monumentalno slikarstvo i kiparstvo 339

Treći dio

BIBLIJA U HRVATA 343

Deseto poglavlje

OD PAMTIVIJEKA POD OKRILJEM BIBLIJE 345

Ruku pod ruku na putu sa svojim Bogom 345

BIBLIJSKI PRIJEVODI NASTALI NA

HRVATSKOME TLU 347

Najstariji latinski prijevodi u Hrvatskoj 348

Ćirilometodski biblijski prijevod	351
Hrvatski dominikanac Benjamin i Genadijeva Biblija ..	353
Mogućnost pokušaja prevođenja i prije Ćirila i Metodija	354
“Pismo hrvatsko”	355
HRVATSKOGLAGOLJSKI BIBLIJSKI PRIJEVODI .	358
Najvažniji hrvatskoglagoljski misali i brevijari	359
NA ŽIVOME JEZIKU	363
Pokušaji djelomična prevođenja	363
Liturgijske knjige – prvi djelomični prijevodi	364
Najstariji hrvatski lekcionari	366
Najstariji hrvatski psaltiri	370
Težnja za jednim svehrvatskim lekcionarom	371
DJELOMIČNI I CJELOVITI RUKOPISNI I TISKANI HRVATSKI PRIJEVODI BIBLIJE	374
Novi zavjet hrvatskih protestanata	374
Neoprostiv grijeh i zabranjeni prijevodi	376
Prijevod “pojeo vuk”	378
Ikavski u Budimu	379
<i>Jedanaesto poglavlje</i>	
BIBLIJA I KULTURNO-UMJETNIČKA BAŠTINA HRVATSKE	383
Sveukupna hrvatska kultura odiše Biblijom	383
BIBLIJA I HRVATSKA KNJIŽEVNOST	385
Biblija u starohrvatskoj književnosti	387
Liturgijske drame i crkvena prikazanja ili skazanja	388
Pasijske ili pasionske igre	390

Misteriji, moraliteti, mirakuli	395
Srednjovjekovno kazalište	396
Otac hrvatske književnosti i hrvatskoga “biblijskog” pjesništva	398
Razrađivanje svetačkih legenda	402
Biblijski motivi u novijoj hrvatskoj književnosti	405
Od Preradovićevih “Prvih ljudi” do Toljeve “Sudnje trube”	406
BIBLIJA, NEPRESUŠAN IZVOR NADAHNUĆA	
HRVATSKE LIKOVNE UMJETNOSTI	413
Likovna transkripcija riječi i poruke	413
Biblijski motivi u predhrvatskoj likovnoj umjetnosti na tlu Hrvatske	415
Od plitkih reljefa starohrvatskoga razdoblja do monumentalnih djela Buvine i Radovana	419
Romaničko slikarstvo u Hrvatskoj	423
Razdoblje podčinjavanja skulpture i slikarstva arhitekturi	427
Bijeg u svjetovno: biblijske scene postaju sporedne epizode	429
Biblijski motivi kao simboli za nebiblijske sadržaje ...	432
Biblija u hrvatskoj glazbenoj umjetnosti	435
ZAKLJUČAK	439
SUMMARY	
BIBLE: MYSTERY OF GOD AND MAN’S SALVATION EXPRESSED IN HUMAN WORDS	441
IZABRANA BIBLIOGRAFIJA NA HRVATSKOME ...	447
A. Prijevodi	447
B. Ostala literatura	448
SADRŽAJ	455